

स्वराज्य अकंडमी पुणे

- संस्थापक - विंध्यशक्ती
- अंजिठा लेण्यात 'वाकाटक वंशकेतु' असा वाकाटकांच्या उल्लेख
- उत्तरेस विंध्य पर्वतापर्यंत आता त्यामुळेच त्याला विंध्यशक्ती असे म्हणतात

* प्रवरसेन पहिला

- विंध्यशक्तीचा मूलगा
- शकाचा पराभव
- वाकाटकांच्या प्रभावी राजा
- उत्तरेस माहवा, गुजरात
- दक्षिणेस कोल्हापूर राज्य
- सम्राट - पदवी हारण
- चार अश्वमेध यज्ञ
- कोल्हापूर, सातारा, सोलापूर
- आंध्र कालिंग अ. भा.
- अग्निपत्न्याच्याली

वाकाटक घराणे

प्रवरसेननी दोन मुलांमध्ये राज्याची विभागणी [वाशिम जिलामध्ये]

- ① नंदीवर्धन (नागपूर)
→ गोतमीपुत्र
- ② वत्सगुल्म (वाशिम)
→ सर्वसेन

* नंदीवर्धन घराणे - प्रमुख राजे

- ① रुद्रसेन पहिला → समुद्रगुप्ताच्या समकालीन
→ अलाहाबाद प्रयाग प्रशस्ती मध्ये 'रुद्रदेव' असा उल्लेख
- ② पहिला पृथ्वीसेन
→ विक्रमादित्यच्या समकालीन
→ कुलाभवर विजय
→ चंद्रगुप्त दुसरा याने माहवा व सौराष्ट्र विजयासाठी मदत

पवन सर → इतिहास

- याचा मूलगा रुद्रसेन दुसरा यांच्या वरोवर चंद्रगुप्त दुसराची मुलगी प्रभावतीचा विवाह
- ③ रुद्रसेन दुसरा
→ चंद्रगुप्त दुसरा यास समकालीन
→ त्याची पत्नी प्रभावती राजकाळार
→ कारण अल्पावधीतच रुद्रसेन दुसरा मृत्यू
- ④ प्रवरसेन दुसरा
→ रुद्रसेन दुसराच्या मूलगा पवना
→ राजधानी - प्रवरपूर
→ रामचंद्रांचे मंदिर
→ परमेश्वर - पदवी

* वात्सगुप्त शाळा *
[वाशिम]

① सर्वसेन - संस्थापक
राजधानी → वाशिम
→ 'हरिविजय'

नाव धरण → धर्ममहाराज
→ उत्तरेस विष्टपर्वत ते
दक्षिणेला गोदावरी
नदीपर्यंत वाकाटक
सत्तेचा विस्तार.

② हरिसेन →

→ शेवटचा प्रसिद्ध वाकाटक
राजा
→ दरबारात वराहदेव नावाचा
मंत्री
→ वीरधर्मचा मुंबागी

* अजिंठा - येथे 16 व्या कृमांकाचे
लेणे खोदवून घेतले

→ हरिसेने

→ कुंतल	} इ भाग जिकले.
→ कोसल	
→ कर्मिज	
→ अंबती	

→ माहवा

* वाकाटक काळीन अधिकारी *

- ① राजाधिकृत - देशाचा प्रमुख
- ② सर्वाध्यक्ष - सचिवालय प्रमुख
- ③ कुलपुत्र - ज्ञातता, जमीन महसूल
- ④ राहासिक - राजाचा चिटणीस
- ⑤ दंडनायक - अंतर्गत सुरक्षा
- ⑥ मंत्री - राजाला सल्ला देणे
- ⑦ ग्रामकुट - लहान गावाचा प्रशासन अधिकारी
- ⑧ प्रतिहार - गावातील पोमिस टाळ्याचा प्रमुख

काही महत्वाचे मुद्दे

* अजिंठा येथील 2, 3, 16, 17, 19 क लेणी वाकाटकांच्या काळात बांधल्या.

→ अजिंठा येथील लेणी क्र 16 येथे चैत्यगृह असून बुध्दाची सिंहसनाधिष्ठित मूर्ती आहे.

→ वाकाटक शासकांची मंदिरे

- ① पवनारचे श्श्रीगम मंदिर
- ② रामगिरीश्वर मंदिर
- ③ प्रवरेश्वर मंदिर

→ भागवत धर्माची लोकप्रियता सर्वांच्या
